

Sote-studio

- **Sote-studio on kanava nopeaan tiedonvälitykseen, ajankohtaisten asioiden esille nostoon ja keskustelun pohjaksi. Sote-studio käsittelee ajankohtaisimmat aihepiirit tuoreeltaan Kuntaliiton sosiaali- ja terveysyksikön asiantuntijoiden johdolla.**
- **Seuraa Sote-studiota omalta työpisteeltäsi joko suorana lähetyksenä tai myöhemmin tallenteena. Ensimmäinen lähetyks tulee lokakuun aikana ja käsittelee ajankohtaisia sote-asioita, asiakasmaksu-uudistusta, kuntien kustannusvertailujen tuloksia ja henkilökuljetuksia. Tervetuloa mukaan!**

Asiakasmaksulainsäädännön uudistaminen

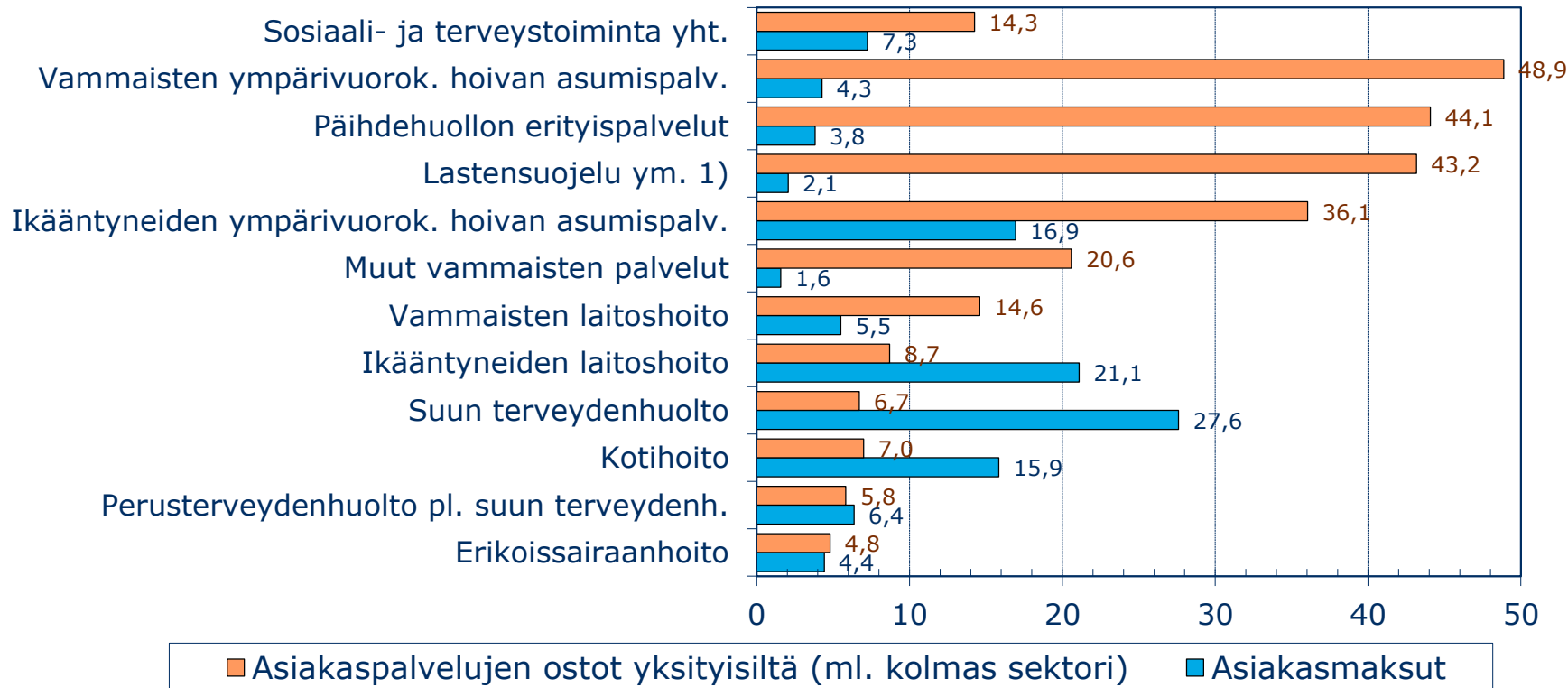
Kuntamarkkinat
12.9.2018
Johtava lakimies
Sami Uotinen

Asiakasmaksut osana sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusta

- Sosiaali- ja terveystalvelut ovat pääosin verorahoitteisia
- Asiakasmaksutuotto on n. 1,5 mrd. euroa (kuntien taloustilasto 2016), maksujen osuus rahoituksesta hieman yli 7 %
 - osuus vaihtelee palveluittain
 - esim. suun terveydenhuolto (aikuisten osuus) n. 35 %,
 - erikoissairaanhoido < 5 %
- Maksupolitiikan tulisi tukea sosiaali- ja terveystpolitiikkaa

Kuntien ja kuntayhtymien asiakaspalvelujen ostot yksityisiltä sekä asiakasmaksut eräissä sosiaali- ja terveystoiminnan tehtäväluokissa, osuus käyttökustannuksista vuonna 2016, %

1) Lastensuojelun laitos- ja perhehoito, Lastensuojelun avohuoltopalvelut sekä muut lasten ja perheiden avopalvelut

Taustaa

- Asiakasmaksulainsäädäntö on vanhentunutta
- Asetuksessa säännöksiä, jotka tulisi olla lain tasolla
- Laissa ei ole huomioitu uusia palvelumuotoja ja digitaalisia ratkaisuja
- Asumispalvelujen maksuista ei ole nimenomaisia säännöksiä
- Lainsäädäntöä on uudistettava myös sote-ratkaisujen myötä

Hallituksen linjaus

- Hallitus linjasi huhtikuussa 2016, että hallitus käynnistää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulainsäädännön kokonaistarkastelun kevään 2017 aikana.

Valmistelu

- Kokonaisuudistusta varten asetettiin työryhmä (15.2.-31.12.2017)
 - » valmistelua jatkettu virkatyönä keväällä 2018
 - » työryhmä kokoontui viimeisen kerran huhtikuun loppupuolella
- HE lausunnonle kesällä 2018, lausuntoaika päättyy 14.9.2018
- Eduskuntaan syksyllä 2018
- Laki voimaan 1.1.2020 (1.1.2021)
- Työn tukena ollut THL:n toteuttama Valtioneuvoston kanslian rahoittama hanke "Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen kohdentuminen, vaikutukset ja oikeudenmukaisuus"

Asiakasmaksulain uudistaminen

Tehtävä

- Valmistella HE uudeksi asiakasmaksulainsäädännöksi
- Selvittää maksukattoja koskevien säännösten toimivuutta

Tavoitteita ja lähtökohtia

- Sote-palvelun integraatio ja ennaltaehkäisy
- Tukea asiakkaiden omaa vastuunottoa ja kustannussäästötavoitteiden saavuttamista
- Ei kohtuuttomia korotuksia
- Tasapainoinen suhde saatuun palveluun ja henkilön maksukykyyn
- Kohtuullisuus integroiduissa sote-palveluissa
- Maksujen perusteista säädettävä lain tasolla
- Läpinäkyvyyttä ja selkeyttä parannettava, byrokratiaa kevennettävä
- Asiakasmaksuilla pyritään myös ohjaamaan palveluiden käyttäjiä (esim. maksuttomuus tietyissä palveluissa, maksut peruuttamattomista ajoista)

Nykyinen säädöspohja

- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992)
- Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (912/1992)
- Koskee kunnan järjestämismvastuulla olevia palveluja
 - » jatkossa maakunnan
- Asiakasmaksulaki ei määrittele palveluita ja niiden sisältöjä
 - » substanssilait perustana

Maakunta- ja sote-ratkaisut

- Asiakasmaksulaki koskisi **maakunnan järjestämisvastuulla** olevien sosiaali- ja terveystalvelujen asiakasmaksuja
- **Maakunta perisi asiakasmaksut.** Vain sakkomaksun (= maksu käyttämättä ja peruuttamatta jätetystä palvelusta) perisi palveluntuottaja
- Maakuntien yhteenlasketut asiakasmaksut otettaisiin vähennyksenä huomioon valtion maakunnille osoittamaa rahoitusta määriteltäessä (maakuntien rahoituslaki)

Maakunta- ja sote-ratkaisut

- Asiakas maksaisi saman maksun kaikista maakunnan järjestämismvastuulle kuuluvista palveluista (maakunnan itse tuottama, yhteistyössä tuotettu, ostopalveluna tuotettu, valinnanvapauden piiriin kuuluvat palvelut)
- Asiakassetelillä ja henkilökohtaisella budjetilla hankituista palveluista perittäisiin samat asiakasmaksut kuin maakunnan palveluista (elleivät palvelut maksuttomia)

Lain rakenne ja keskeiset periaatteet

- Asiakasmaksuista säädettäisiin jatkossa kokonaisuudessaan lain tasolla
- Maksun saisi periä vain niistä palveluista, joista on erikseen säädetty laissa. Aiemmin tilanne oli käänteinen
- Maakunta voisi periä laissa säädettyä pienemmän maksun tai jättää maksun kokonaan perimättä -> maakunnan liikkumavara

Lain rakenne ja keskeiset periaatteet

- Joidenkin maksujen osalta ei säädettäisi enimmäiseuromääriä lakiin eli maakunnat voisivat jatkossakin periä näistä palveluista itse määrittämänsä kohtuullisen maksun (mm. tukipalvelut)
- Maksu voisi olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruinen; yleissäännös koskisi kaikkia maksujaja vastaa nykysäännöksiä
- Maksujen rakenne: jatkossakin maksut jaettaisiin tasasuuruisiin (= tuloista riippumattomiin) ja tulosidonnaisiin asiakasmaksuihin
- Lisäksi säädettäisiin mm. maksuttomista palveluista sekä
 - maksukattoa koskevista säännöksistä

Maksukatto

- Maksukattoon liittyviä säännöksiä tarkistettaisiin
- Maksukaton seurantavelvollisuus säädettäisiin asiakkaan sijaan maakunnalle
- Maksukattoa kerryttäisivät jatkossa myös
 - » suun terveydenhuollon käynti- ja
 - » toimenpidemaksut,
 - » tilapäinen kotisairaanhoido ja kotisairaala,
 - » lyhytaikaisen tehostetun palveluasumisen maksut sekä
 - » toimeentulotuesta maksetut maksut

Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen

- Velvollisuus alentaa tai jättää perimättä maksu koskee nykyisin kaikkia sosiaalihuollon maksuja sekä terveydenhuollon tulosidonnaisia maksuja (=pitkäaikainen laitoshoido ja kotisairaanhoido)
 - » Jatkossa velvollisuus koskisi kaikkia sosiaalihuollon maksuja sekä terveydenhuollon maksuista tulosidonnaisia maksuja ja lyhytaikaisen laitoshoidon maksuja
 - » Laajenisi terveydenhuollon lyhytaikaiseen laitoshoidoon eli koskisi myös lyhytaikaisia sairaala/osastojaksoja
- Maakunnan tulisi alentaa tai jättää perimättä maksu silloin, kun maksun periminen vaarantaisi asiakkaan tai perheen toimeentulon edellytykset
- Maakunta voisi päättää alentamisesta laajemminkin
- Laissa ja toimeenpanon yhteydessä tiedotusta velvoittavuudesta parannetaan

Tulosidonnaiset maksut

Nykytilanne

- Pitkäaikaisen laitoshoidon maksusta säädetty asiakasmaksulaissa
- Kotona annettavien palveluiden maksuperusteet ja enimmäisprosentti asetuksessa
 - » suuret kuntakohtaiset vaihtelut
- Palveluasumisen maksuperusteista ei säännöksiä
 - » kunnat soveltavat erilaisia maksuperusteita,
 - » suuret kuntakohtaiset vaihtelut

Muutosehdotukset

- Maksuperusteet lain tasolle
- Kotiin annettavat palvelut ja palveluasuntoon annettavat palvelut rinnastettaisiin
- Tehostettu palveluasuminen ja laitoshoido rinnastettaisiin

Kotiin annettavien jatkuvien ja säännöllisten palvelujen maksut

- Kotipalvelu ja kotisairaanhoido sekä sosiaalihuoltolain mukaisen tuettu asuminen ja ns. tavallinen palveluasuminen
- Asiakas saa palvelut omaan kotiin ja avun tarve ei ole ympärivuorokautista
- Maakunta voisi periä maksun palvelun määrän, asiakkaan maksukyvyn ja perheen koon mukaan
- Maksu määräytyisi prosentuaalisena osuutena tulorajan ylittävästä kuukausitulosta -> tulorajoja korotettaisiin
- Maksuprosentit olisivat tuntikohtaisia enimmäismaksuprosentteja, ensimmäisten tuntien osalta maksu saman maksuprosentin mukaan

Pitkääikäisen laitoshoidon ja tehostetun palveluasumisen maksut

- **Pitkääikäisen laitoshoidon** asiakasmaksu olisi edelleen 85 % asiakkaan nettokuukausituloista
- Vähimmäiskäyttövara 108 euroa

- **Tehostetussa palveluasumisessa** maksu olisi 85 % nettokuukausituloista
- Asiakkaan käyttöön jäisi vähimmäiskäyttövara, joka olisi 160 euroa
- Hoidon ja huolenpidon tarve asiakkailla tehostetussa palveluasumisessa on suuri ja tarve on ympärivuorokautista -> selkeä ero ns. tavalliseen palveluasumiseen tai kotihoitoon

Tehostetun palveluasumisen maksut

- Tehostettu palveluasuminen on avohoitoa
- **Asumiskustannukset** ja **lääkemenot** huomioitaisiin maksua määrättäessä vähennyksenä asiakkaan tuloista
- Tehostetussa palveluasumisessa olevalta **ei perittäisi erillisiä asiakasmaksuja terveysterveystoimista** -> asiakas maksaisi palvelusta asiakasmaksuna 85 % nettotuloistaan
- Tehostettuun palveluasumiseen **liittyvistä (tuki)palveluista ei saa periä maksua** (ateria-, vaatehuolto-, peseytymis-, siivous-, turva-, sosiaalista kanssakäymistä edistävistä sekä muista vastaavista palveluista)
- Asiakas on Kelan etuuksien piirissä, voi saada hoitotukea, asumistukea ym.

Muita ehdotuksia – uuden vammaislainsäädännön huomioiminen

- Yhteiset säännökset ehdotettavan uuden vammaispalvelulain mukaisesti kehitysvammaisille ja vaikeavammaisille
- Erityispalveluina annettavat apu ja tuki olisivat maksuttomia
- Tavanomaisista henkilölle vammaisuudesta riippumatta aiheutuvista kuluista sekä asumisesta voitaisiin periä kohtuullinen maksu
- Terveyspalveluja ei jatkossa myönnettäisi erityishuoltona -> normaalit asiakasmaksulainsäädännön mukaiset maksut
- Osavuorokautinen palvelu jatkossa maksutonta alle 18-vuotiaalle (ikäraja 16 -> 18)
- Hengityshalvauspotilaiden erityissäännösten purkaminen siirtymäsäännöksin

Muita ehdotuksia

Veteraanit

- Ylimääräinen rintamalisä ja veteraanilisä poistettaisiin tulosidonnaisten maksujen määrittämisen perusteena olevista tuloista
- Suun terveydenhuollossa julkisen hoidon maksuttomuus rintamaveteraaneille ja miinanraivaajille laajenisi nykyisestä

Suun terveydenhuolto

- Suun terveydenhuollon maksujärjestelmän uudistamiseksi ehdotetaan laajemman jatkotyön käynnistämistä

Kustannusvaikutuksista

HE luonnos s. 51

Maksukertymää kasvattavia ehdotuksia

- Sakkomaksun soveltamisalan laajentaminen 5 000 000
- Hoitajamaksu 30 000 000
- Sote-keskus lääkärimaksu 27 000 000
- Ensihoitopalvelu maksukatto huom.(siirtyvä toiminta) 10 000 000
- Vammaisten henkilöiden maksut sekä hengityshalvauspotilaat 4 000 000

Maksukertymän lisäys yhteensä 76 000 000

Maksukertymää vähentäviä ehdotuksia

- Kotihoidon malli 15 000 000
- Terveyspalvelujen maksuttomuus tehostetussa palveluasum. 8 000 000
- Alaikäisten terveyspalvelujen maksuttomuus 32 000 000
- Tulot ja etuudet 2 000 000
- Maksukaton laajentaminen 20 000 000
- Maksujen huojennussäätely 5 000 000

Maksukertymän alenema yhteensä 82 000 000

Kuntaliiton huomioita

- Säännökset rakennettu tulevan sote- ja maakuntamallin mukaisesti
 - » Voimaantumisen tulisi noudattaa samaa aikataulua
 - » Yksityiskohtana voisi todeta, mitkä ovat 4 §:n tarkoittamat maakunnalle palvelusta aiheutuvat kustannukset esim. kapitaatorahoitteisissa palveluissa?

Kuntaliiton huomioita

- Tehostetun palveluasumisen maksuperusteiden osalta kustannusvaikutuksia ei ole esitetty
- Uudistuksen tulisi olla maksukertymän kannalta kustannusneutraali
 - » Vaikuttaa, että tämä ei täysin toteudu - > maksutuottojen alenemisen kompensointi
- Uusi peruseriaate, että maksuja voi periä vain silloin kun siitä on nimenomaisesti säädetty
 - » Ongelmallinen itsehallinnon kannalta
 - » Vaikutus palvelujen kehittämiseen?

YHTEENSOVITTAMINEN

Asiakkaan asema

Maksutuotto

Sote-studio

- **Sote-studio on kanava nopeaan tiedonvälitykseen, ajankohtaisten asioiden esille nostoon ja keskustelun pohjaksi. Sote-studio käsittelee ajankohtaisimmat aihepiirit tuoreeltaan Kuntaliiton sosiaali- ja terveysyksikön asiantuntijoiden johdolla.**
- **Seuraa Sote-studiota omalta työpisteeltäsi joko suorana lähetyksenä tai myöhemmin tallenteena. Ensimmäinen lähetyks tulee lokakuun aikana ja käsittelee ajankohtaisia sote-asioita, asiakasmaksu-uudistusta, kuntien kustannusvertailujen tuloksia ja henkilökuljetuksia. Tervetuloa mukaan!**